

75
आज़ादी का
अमृत महोत्सव
1947-2022

संस्कृतभाषादर्शिका

महर्षिसान्दीपनिराष्ट्रियवेदसंस्कृतशिक्षा-बोर्ड

(भारतसर्वकारस्य शिक्षामन्त्रालयेन संस्थापिता मानिता च)

पठत संस्कृतम्, वदत संस्कृतं लसतु संस्कृतं चिरं गृहे गृहे च पुनरपि ॥
पठत संस्कृतम्, वदत संस्कृतं लसतु संस्कृतं चिरं गृहे गृहे च पुनरपि ॥
पठत संस्कृतम्, वदत संस्कृतं लसतु संस्कृतं चिरं गृहे गृहे च पुनरपि ॥
पठत संस्कृतम्, वदत संस्कृतं लसतु संस्कृतं चिरं गृहे गृहे च पुनरपि ॥
पठत संस्कृतम्, वदत संस्कृतं लसतु संस्कृतं चिरं गृहे गृहे च पुनरपि ॥
पठत संस्कृतम्, वदत संस्कृतं लसतु संस्कृतं चिरं गृहे गृहे च पुनरपि ॥
पठत संस्कृतम्, वदत संस्कृतं लसतु संस्कृतं चिरं गृहे गृहे च पुनरपि ॥
पठत संस्कृतम्, वदत संस्कृतं लसतु संस्कृतं चिरं गृहे गृहे च पुनरपि ॥
पठत संस्कृतम्, वदत संस्कृतं लसतु संस्कृतं चिरं गृहे गृहे च पुनरपि ॥
पठत संस्कृतम्, वदत संस्कृतं लसतु संस्कृतं चिरं गृहे गृहे च पुनरपि ॥
पठत संस्कृतम्, वदत संस्कृतं लसतु संस्कृतं चिरं गृहे गृहे च पुनरपि ॥
पठत संस्कृतम्, वदत संस्कृतं लसतु संस्कृतं चिरं गृहे गृहे च पुनरपि ॥
पठत संस्कृतम्, वदत संस्कृतं लसतु संस्कृतं चिरं गृहे गृहे च पुनरपि ॥
पठत संस्कृतम्, वदत संस्कृतं लसतु संस्कृतं चिरं गृहे गृहे च पुनरपि ॥
पठत संस्कृतम्, वदत संस्कृतं लसतु संस्कृतं चिरं गृहे गृहे च पुनरपि ॥

महर्षिसान्दीपनिराष्ट्रियवेदविद्याप्रतिष्ठानम्, उज्जयिनी (म.प्र.)

(भारतसर्वकारस्य शिक्षामन्त्रालयः)

Phone : (0734) 2502266, 2502254, E-mail : msrvvpujn@gmail.com, website - www.msrvvp.ac.in

संस्कृतभाषादर्शिका

महर्षिसान्दीपनिराष्ट्रीयवेदसंस्कृतशिक्षा-बोर्ड

(भारतसर्वकारस्य शिक्षामन्त्रालयेन संस्थापिता मानिता च)

महर्षिसान्दीपनिराष्ट्रीयवेदविद्याप्रतिष्ठानम्, उज्जयिनी (म.प्र.)

(भारतसर्वकारस्य शिक्षामन्त्रालयः)

वेदविद्या मार्ग, चिन्तामण, पो. ऑ. जवासिया, उज्जैन - 456006 (म.प्र.)

Phone : (0734) 2502266, 2502254, E-mail : msrvvpujn@gmail.com, website - www.msrvvp.ac.in

संरक्षकः	:
मार्गदर्शकः	:
मार्गदर्शकः	:
विशेषज्ञः	:
लेखकगणः	:
आवरणं सजा च	:
चित्राङ्कनम्	:
यान्त्रिकसहयोगः	:
अक्षरविन्यासः	:

@ महर्षिसान्दीपनिराष्ट्रीयवेदविद्याप्रतिष्ठानम्, उज्जयिनी

मूल्यम्	:
संस्करणम्	:	प्रथम संस्करण
प्रकाशिताः प्रतिकृतयः	:
पत्रस्य उपयोगः	:	८० जी.एस.एम. पत्रे मुद्रितम्
प्रकाशकः	:	महर्षिसान्दीपनिराष्ट्रीयवेदविद्याप्रतिष्ठानम् (भारतसर्वकार- शिक्षामन्त्रालयस्य स्वायत्तशासि संस्थानम्) email : msrvvpujn@gmail.com, Web : msrvvp.ac.in दूरभाष (०७३४) २५१००७८

वर्णमाला स्वरवर्णाः

अ अ अ अ अ अ अ अ

अ अ अ अ अ अ अ अ

आ आ आ आ आ आ आ आ

आ आ आ आ आ आ आ आ

इ इ इ इ इ इ इ इ

इ इ इ इ इ इ इ इ

ई ई ई ई ई ई ई ई

ई ई ई ई ई ई ई ई

उ उ उ उ उ उ उ उ

उ उ उ उ उ उ उ उ

ऊ ऊ ऊ ऊ ऊ ऊ ऊ ऊ

ऊ ऊ ऊ ऊ ऊ ऊ ऊ ऊ

ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ

ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ

ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ

ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ

ए ए ए ए ए ए ए ए

ए ए ए ए ए ए ए ए

ऐ ऐ ऐ ऐ ऐ ऐ ऐ ऐ

ऐ ऐ ऐ ऐ ऐ ऐ ऐ ऐ

ओ ओ ओ ओ ओ ओ ओ ओ

ओ ओ ओ ओ ओ ओ ओ ओ

औ औ औ औ औ औ औ औ

औ औ औ औ औ औ औ औ

अं अं अं अं अं अं अं अं

अं अं अं अं अं अं अं अं

अः अः अः अः अः अः अः अः

अः अः अः अः अः अः अः अः

व्यञ्जनवर्णाः

क क क क क क क क क क

क क क क क क क क क क

ख ख ख ख ख ख ख ख ख ख

ख ख ख ख ख ख ख ख ख ख

ग ग ग ग ग ग ग ग ग ग

ग ग ग ग ग ग ग ग ग ग

घ घ घ घ घ घ घ घ घ घ

घ घ घ घ घ घ घ घ घ घ

ङ ङ ङ ङ ङ ङ ङ ङ ङ ङ

ङ ङ ङ ङ ङ ङ ङ ङ ङ ङ

च च च च च च च च च च

च च च च च च च च च च

छ छ छ छ छ छ छ छ छ छ

छ छ छ छ छ छ छ छ छ छ

ज ज ज ज ज ज ज ज ज ज

ज ज ज ज ज ज ज ज ज ज

झ झ झ झ झ झ झ झ झ झ

झ झ झ झ झ झ झ झ झ झ

ञ ञ ञ ञ ञ ञ ञ ञ ञ ञ ञ

ञ ञ ञ ञ ञ ञ ञ ञ ञ ञ ञ

ट ट ट ट ट ट ट ट ट ट

ट ट ट ट ट ट ट ट ट ट

ठ ठ ठ ठ ठ ठ ठ ठ ठ ठ

ठ ठ ठ ठ ठ ठ ठ ठ ठ ठ

ड ड ड ड ड ड ड ड ड ड

ड ड ड ड ड ड ड ड ड ड

ढ ढ ढ ढ ढ ढ ढ ढ ढ ढ

ढ ढ ढ ढ ढ ढ ढ ढ ढ ढ

ण ण ण ण ण ण ण ण ण ण

ण ण ण ण ण ण ण ण ण ण

त त त त त त त त

त त त त त त त त

थ थ थ थ थ थ थ थ

थ थ थ थ थ थ थ थ

द द द द द द द द

द द द द द द द द

ध ध ध ध ध ध ध ध

ध ध ध ध ध ध ध ध

न न न न न न न न

न न न न न न न न

प प प प प प प प

प प प प प प प प

फ फ फ फ फ फ फ फ

फ फ फ फ फ फ फ फ

ब ब ब ब ब ब ब ब

ब ब ब ब ब ब ब ब

भ भ भ भ भ भ भ भ

भ भ भ भ भ भ भ भ

म म म म म म म म

म म म म म म म म

य य य य य य य य

य य य य य य य य

र र र र र र र र

र र र र र र र र

ल ल ल ल ल ल ल ल

ल ल ल ल ल ल ल ल

व व व व व व व व

व व व व व व व व

श श श श श श श श

श श श श श श श श

ष ष ष ष ष ष ष ष

ष ष ष ष ष ष ष ष

स स स स स स स स

स स स स स स स स

ह ह ह ह ह ह ह ह

ह ह ह ह ह ह ह ह

क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष

क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष

त्र त्र त्र त्र त्र त्र त्र त्र

त्र त्र त्र त्र त्र त्र त्र त्र

ज ज ज ज ज ज ज ज

ज ज ज ज ज ज ज ज

संयुक्ताक्षराणि

क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष

क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष

श्र श्र श्र श्र श्र श्र श्र श्र

श्र श्र श्र श्र श्र श्र श्र श्र

भ्र भ्र भ्र भ्र भ्र भ्र भ्र भ्र

भ्र भ्र भ्र भ्र भ्र भ्र भ्र भ्र

क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष

क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष

क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष

क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष क्ष

मात्राभ्यासः

का का का का का का का का

का का का का का का का का

कि कि कि कि कि कि कि कि

कि कि कि कि कि कि कि कि

की की की की की की की की

की की की की की की की की

कु कु कु कु कु कु कु कु

कु कु कु कु कु कु कु कु

कू कू कू कू कू कू कू कू

कू कू कू कू कू कू कू कू

कृ कृ कृ कृ कृ कृ कृ कृ

कृ कृ कृ कृ कृ कृ कृ कृ

कृ कृ कृ कृ कृ कृ कृ कृ

कृ कृ कृ कृ कृ कृ कृ कृ

के के के के के के के के

के के के के के के के के

कै कै कै कै कै कै कै कै

कै कै कै कै कै कै कै कै

को को को को को को को को

को को को को को को को को

को को को को को को को को

को को को को को को को को

कं कं कं कं कं कं कं कं

कं कं कं कं कं कं कं कं

कः कः कः कः कः कः कः कः

कः कः कः कः कः कः कः कः

लक्षः लक्षः लक्षः लक्षः लक्षः

कुञ्चिका कुञ्चिका कुञ्चिका कुञ्चिका कुञ्चिका

वस्त्रम् वस्त्रम् वस्त्रम् वस्त्रम् वस्त्रम्

अश्वत्थः अश्वत्थः अश्वत्थः अश्वत्थः अश्वत्थः

अङ्कनी अङ्कनी अङ्कनी अङ्कनी अङ्कनी

कदम्बः कदम्बः कदम्बः कदम्बः कदम्बः

कच्छपः कच्छपः कच्छपः कच्छपः कच्छपः

उत्तङ्कः उत्तङ्कः उत्तङ्कः उत्तङ्कः उत्तङ्कः

क्षौरिकः क्षौरिकः क्षौरिकः क्षौरिकः क्षौरिकः

मिक्षुकः मिक्षुकः मिक्षुकः मिक्षुकः मिक्षुकः

रामः विद्यालयं गच्छति ।

रामः विद्यालयं गच्छति ।

रामः विद्यालयं गच्छति ।

रामः विद्यालयं गच्छति ।

रामः विद्यालयं गच्छति ।

रामः विद्यालयं गच्छति ।

त्वं भोजनं कुरु ।

त्वं भोजनं कुरु ।

त्वं भोजनं कुरु ।

त्वं भोजनं कुरु ।

त्वं भोजनं कुरु ।

त्वं भोजनं कुरु ।

अहं पाठम् अपठम् ।

अहं पाठम् अपठम् ।

अहं पाठम् अपठम् ।

अहं पाठम् अपठम् ।

अहं पाठम् अपठम् ।

अहं पाठम् अपठम् ।

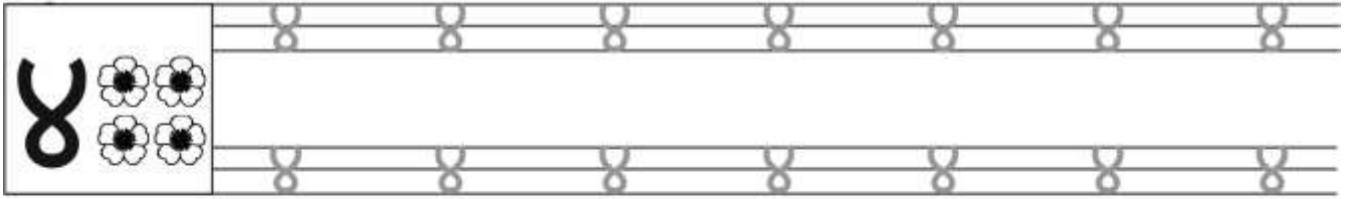
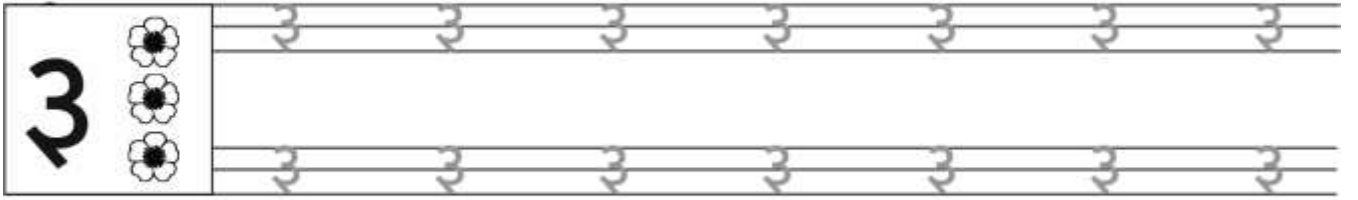
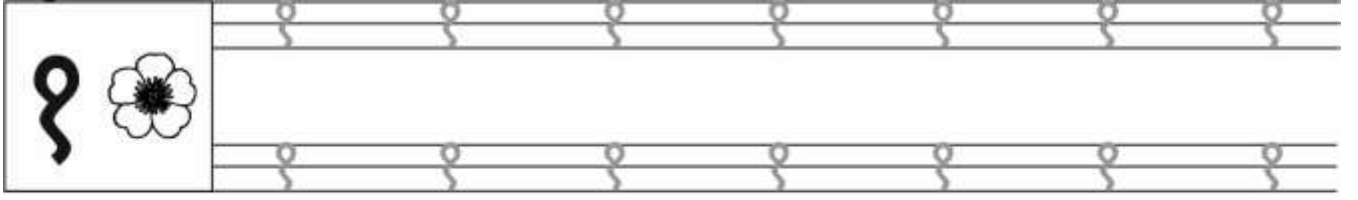
बालकाः पुस्तकानि पठन्तु ।

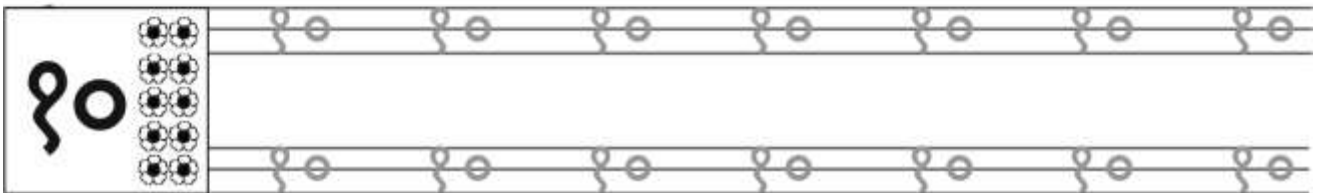
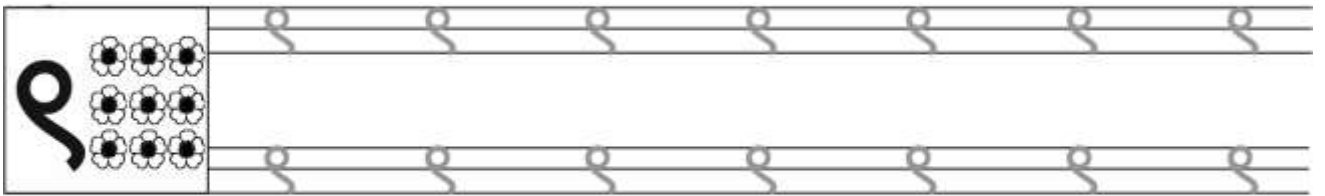
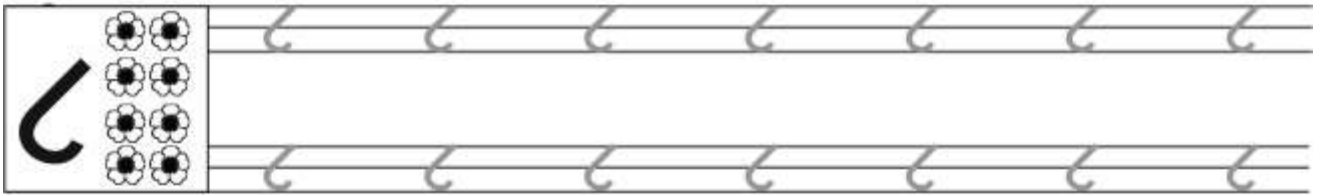
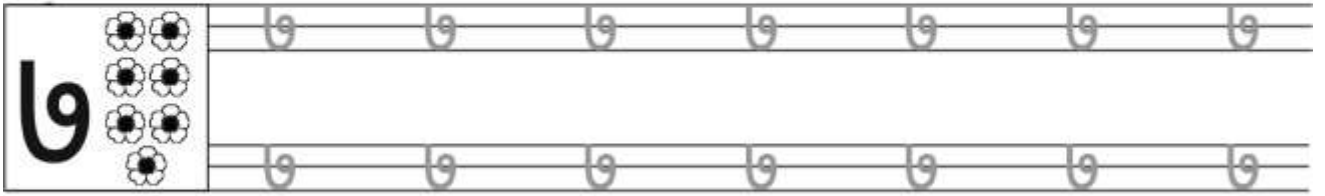
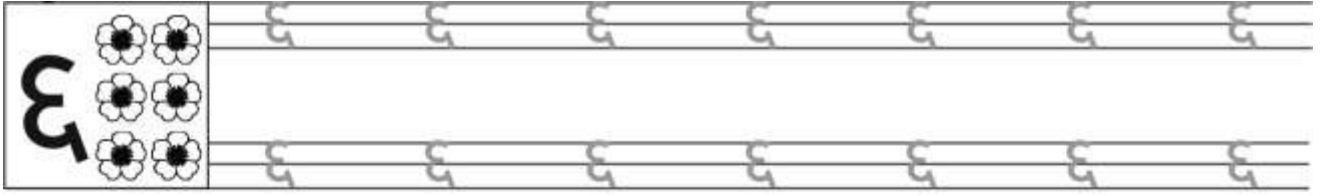
बालकाः पुस्तकानि पठन्तु ।

बालकाः पुस्तकानि पठन्तु ।

बालकाः पुस्तकानि पठन्तु ।

१०	दश
२०	विंशतिः
३०	त्रिंशत्
४०	चत्वारिंशत्
५०	पञ्चाशत्
६०	षष्टिः
७०	सप्ततिः
८०	अशीतिः
९०	नवतिः
१००	शतम्

फलानां नामानि

सेवफलम् – सेब

कदली - केला

नारंगम् – सन्तरा

रसालः - आम

द्राक्षाफलम् – अंगूर

बिल्वम् - बेल

दाडिमम् – अनार

अमृतफलम् – नासपाती

नारिकेलः - नारियल

मधुकर्कटी – पपीता

कलिङ्गम् - तरबूज

लीचिका - लीची

पनसम् - कटहल

जम्बूफलम् - जामुन

आमलकम् - आंवला

बीजपूरम् - अमरूद

सीताफलम् - सीताफल

तिन्तिडी - इमली

मातुलङ्गम् - मौसमी

वृत्तकर्कटी - खरबूज

उदुम्बरम् - गूलर

बदरीफलम् - बेर

नीपः - कदम्ब

अक्षोटम् - अखरोट

शाकानां नामानि

रक्तवृन्ताकम् - टमाटर

आलुः - आलू

हरितम् - पत्तागोभी

भिण्डिका - भिण्ड

पुष्पशाकम् - फूल गोभी

कूष्माण्डः - कद्दू

महामरीचिका - शिमला मिर्ची

पालकी - पालक

शिखामूलम् - शलजम्

कर्कटी - खीरा, ककडी

मरीचम् - मिर्ची

कारबेल्लम् - करेला

आलुकम् - आलू बुखारा

धान्याकम् - धनिया

गृञ्जनम् - गाजर

वृन्ताकः - बैंगन

मूलिका - मूली

तुम्बीफलम् - लौकी

कोशातकी - तोरई

आर्द्रकम् - अदरक

अजगन्धः - पुदीना

पलाण्डुः - प्याज

लशुनम् - लहसन

निम्बूकम् - नीबू

वृक्षाणां नामानि

वटवृक्ष – बरगद

अशोकः - अशोक

अश्वत्थः - पीपल

आमलकः - आँवला

सालः - साल

शिंशपा - शीशम

अलक्तकम् - मेंहदी

मातुलुङ्गः - मौसम्मी

मधूकः - महुआ

बिल्ववृक्षः – बिल्व

आम्रवृक्षः – आम

द्राक्षालता - अंगूर

अर्कः - आकडा

उदुम्बरम् - गूलर

नीपः - कदम्ब

भद्रदारुः - चीड

सीताफलवृक्षः - सीताफल

शेफालिका - हरसिंगार

शाल्मलिः - सेमर

एरण्डः - रेंड

कदलीवृक्षः - केला

वंशवृक्षः - बांस

खर्जूरवृक्षः - खजुर

नारिकेलवृक्षः - नारियल

पशूनां नामानि

गौः - गाय

वृषभः - बैल

सिंहः- शेर

श्वानः / कुक्कुरः - कुत्ता

मार्जारः - बिल्ली

अजा - बकरी/अजः - बकरा

चिम्नोडः - गिलहरी

कच्छपः - कछुआ

अश्वः - घोड़ा

रासभः/खरः - गधा

उष्ट्रः - ऊँट

चित्रकः - चीता/तेँदुआ

पक्षिणां नामानि

कपोतः - कबूतर

मयूरः - मोर

शुकः - तोता

चटकः - चिडिया

शतच्छदः - शतच्छद

उलूकः - उल्लू

कुक्कुटः - मुर्गी

बकः - बगुला

श्येनः - बाज

गरुडः - गरुड

हंसः - हंस

तरक्षुः - चमगादड

वस्त्राणां वस्तूनां च नामानि

कञ्चुकः - कुरता

प्रच्छदपटः - ओढनी

धौतवस्त्रम् - धोती

उष्णीषम् - फगडी

राङ्गवस्त्रम् - ऊनी वस्त्र

युतकम् - शर्ट

आप्रपदीनम् - पैंट

शाटिका - साडी

अंगरक्षकः - जाकेट

प्रावारः - कोट

नक्तकम् - रात्री वस्त्र

अन्तर्युतकम् - बनियान

उपानहौ - जूता

स्यूतः - बेग

पादत्राणम् - मोजा

गलबन्धः - गलेबन्द

हस्तकोषः - हाथ मोजे

घटी - घडी

कटिवस्त्रम् - जांधिया

तूलिका - रजाई

तूलसंतरः - गद्दा

यवनिका - परदा

आस्तरणम् - दरी

कटिबन्धः - बेल्ट

उपस्कराः

कृष्णनिम्बम् – कठी पत्ता

लवणम् - नमक

जीरकम् - जीरा

रक्तमरीचः – लाल मिर्च

हरिद्रा - हल्दी

लवङ्गम् - लौङ्ग

मधुरिका - सौंफ

एला - इलायची

मेथिका - मेथी

जातिपत्री – जावित्री

कृष्णमरीचः – काली मिर्च

जातीफलम् - जायफल

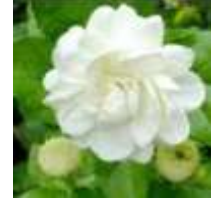
पुष्पाणि

पाटलम् - गुलाब

कमलम् - कमल

मल्लिका - मलि पुष्प

सूर्यकान्तिः - सूर्यमुखी

अपराजिता - अपराजिता

जपाकुसुमम् - गुडहल

कर्णोरः - कनेर

नीलोत्पलम् - नीला पद्म

कदम्बः - कदम्ब

धत्तूरपुष्पम् - धतुरा

रजनीगन्धा - रजनीगन्धा

किंशुकम् - पलाश पुष्प

जलजीवाः

मत्स्यः - मछली

कच्छपः - कछुआ

मण्डूकः - मेढक

गृहगोधिका - छिपकली

सरटः - गिरगिट

मकरः - मगरमच्छ

सर्पः - सांप

अजगरः - अजगर

वृश्चिकः - बिच्छु

कुलीरः - केकडा

किञ्चुलकः - केंचुआ

शम्बूकः - शंख

वाहनानि

द्विचक्रिका - साईकिल

कारयानम् - कार

भारवाहनम् - ट्रक

लोकयानम् - बस

यन्त्रचक्रिका - ऑटो

उदग्रयानम् - हेलीकाप्टर

रेलयानम् - रेलगाडी

बाइकयानम् - बाइक

अश्वशकटः - घोडागाडी

रुग्णवाहनम् - एम्बुलेन्स

नौका - नांव

वृषभशकटः - बैलगाडी

वृत्तयः

अध्यापकः – शिक्षक

वैद्यः – डॉक्टर

अधिवक्ता – वकील

याज्ञिकः – याज्ञिक

वैज्ञानिकः – वैज्ञानिक

चित्रकारः – चित्रकार

आपणिकः – व्यापारी

वार्ताहरः – रिपोर्टर

सैनिकः – सैनिक

वैदिकः – वैदिक

पत्रवाहः – डाकिया

कृषकः – कृषक

धीवरः - मछुआरा

लोहकारः - लौहार

तक्षकः - बढाई

लेखकः - लेखक

पाचकः - रसोईया

गायकः - गायक

तन्तुवायः - बुनकर

नाविकः - नौका चालक

सौचिकः - टेलर

रजकः - धोबी

नापितः - नाई

कुलालः - कुह्वार

नित्योपयोगीनि वस्तूनि

दन्तकूर्चः - ब्रुश

दन्तफेनः - दन्तमंजन

चषकः - ग्लास

स्थालिका - थाली

छुरीका - चाकू

चमसः - चम्मच

आसन्दः - कुर्सी

उत्पीटिका - टेबल

व्यजनम् - पंखा

स्यूतः - बैग

कण्डोलः - टब

फेनकम् - साबुन

द्विचक्रिका – साईकल

लेखनी – कलम

अङ्कनी – पेनसील

कूपी – बोतल

घटी – घड़ी

कङ्कणम् – कङ्कण

अग्निपेटिका – माचिस

सिक्तवर्तिका – मोमबती

माला - माला

कपाटिका - अलमारी

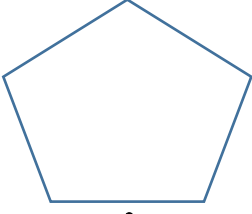
उपनेत्रम् – चसमा

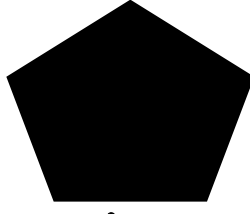
कङ्कतम् - कंघा

वर्णाः

श्वेतवर्णः – सफेद

कृष्णवर्णः – काला

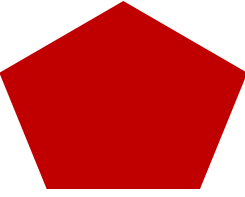

नीलवर्णः – नीला

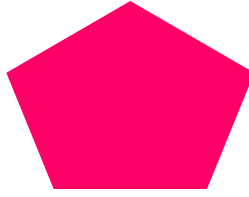
.....

.....

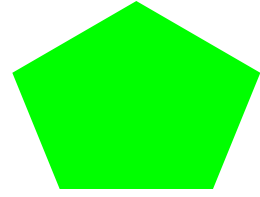
.....

रक्तवर्णः – लाल

पाटलवर्णः – गुलाबी

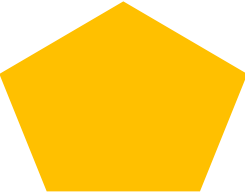

हरितवर्णः – हरा

.....

.....

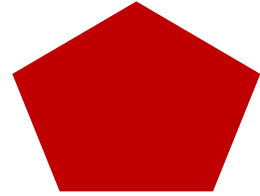
.....

पीतवर्णः – पीला

केसरवर्णः – केसरिया

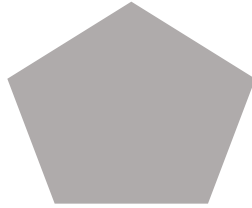

श्याववर्णः – भूरा

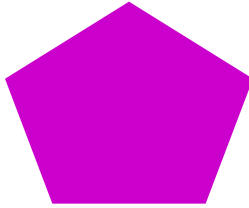
.....

.....

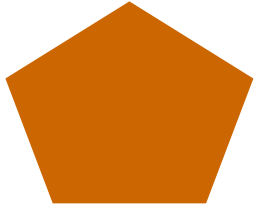
.....

धूसरवर्णः – धूसर

धूम्रवर्णः – बैङ्गनी

सुवर्णः – सुनहरा

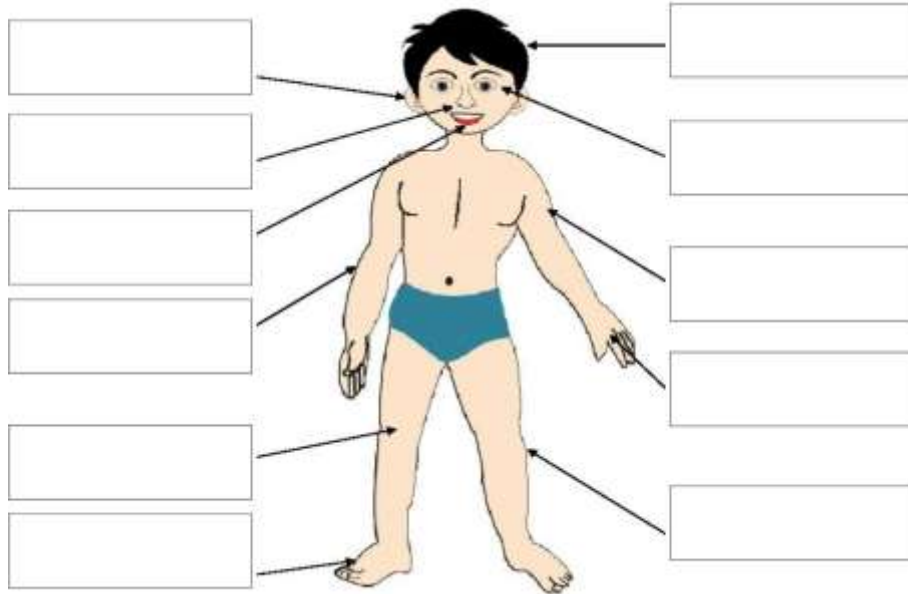
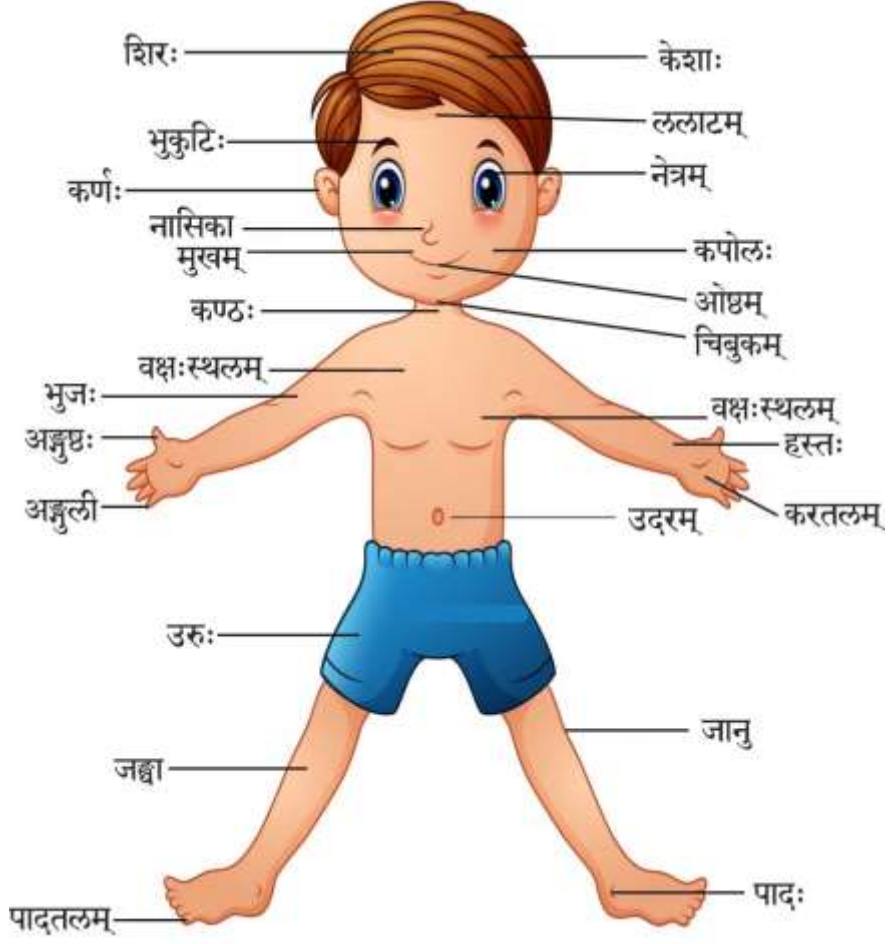
.....

.....

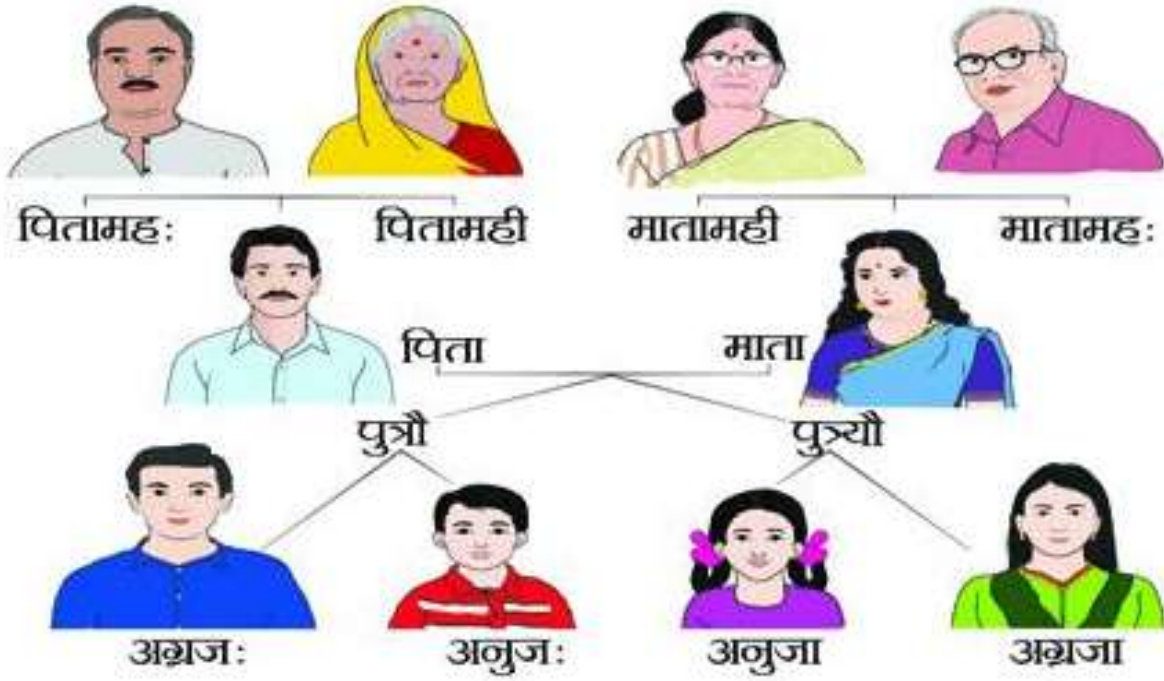
.....

शरीराङ्गानि

सम्बन्धः

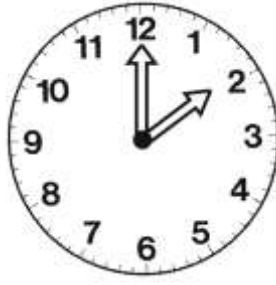
पितुः पिता	पितामहः	मातुः पिता	मातामहः
मातुः माता	मातामही	पुत्रस्य पुत्रः	पौत्रः
पुत्र्याः पुत्रः	दौहित्रः	भ्रातुः पत्नी	भ्रातृजाया
पत्युः भ्राता	देवरः	पत्युः भगिनी	ननान्दा
भगिन्याः पतिः	आवुत्तः	पत्न्याः भ्राता	श्यालः
पितुः भ्राता	पितृव्यः	मातुः भ्राता	मातुलः
पितृव्यस्य पत्नी	पितृव्या	मातुलस्य पत्नी	मातुलानी
देवरस्य पत्नी	याता	भगिन्याः पुत्रः	भागिनेयः
पुत्रस्य भार्या	स्रुषा	पुत्र्याः पतिः	जामाता
पत्न्याः पिता	श्वशुरः	पत्युः पिता	श्वशुरः
पत्न्याः माता	श्वश्रूः	पत्युः माता	श्वश्रूः

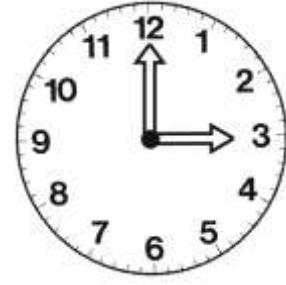
समयः

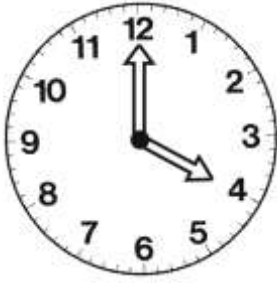
01:00 = एकवादनम्

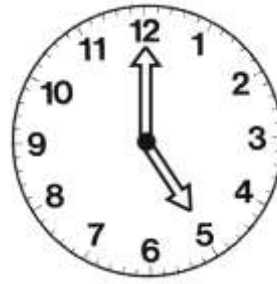
02:00 =

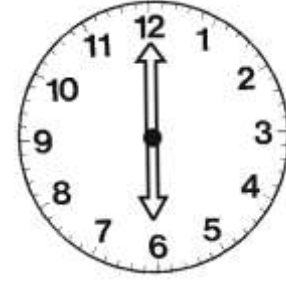
03:00 =

04:00 =

05:00 =

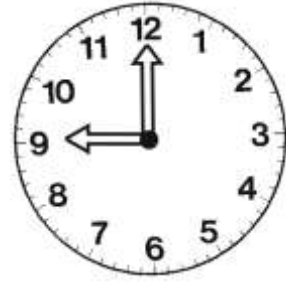
06:00 =

07:00 =

08:00 =

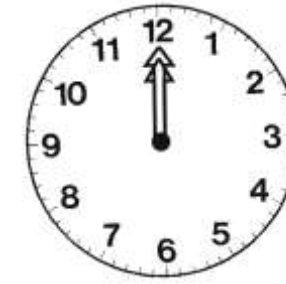
09:00 =

10:00 =

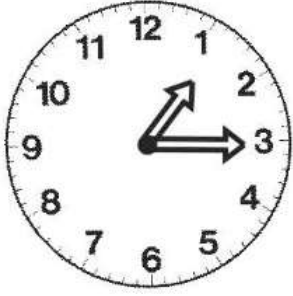

11:00 =

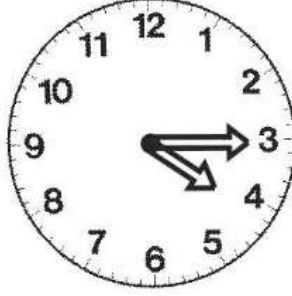

12:00 =

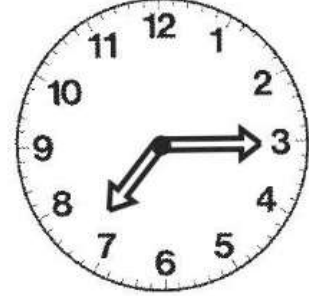

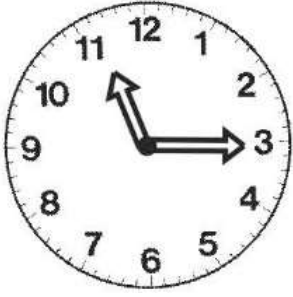
01:15 = सपाद - एकवादनम्

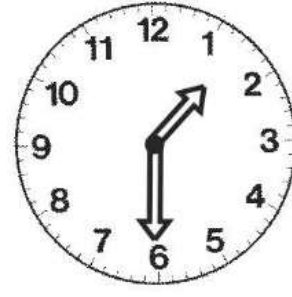
04:15 =

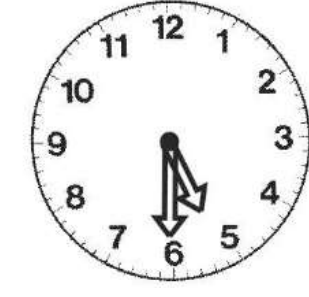
07:15 =

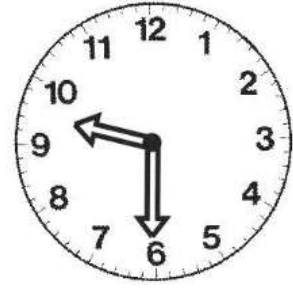
11:15 =

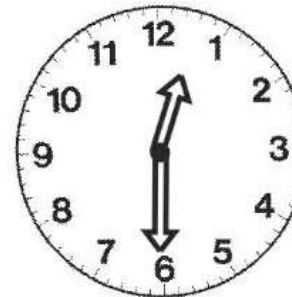
01:30 = सार्ध - एकवादनम्

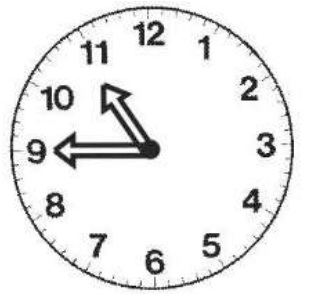
05:30 =

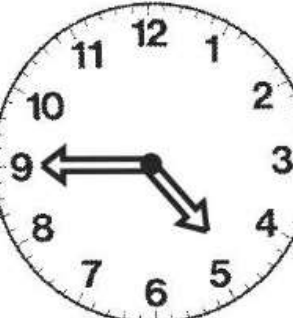
09:30 =

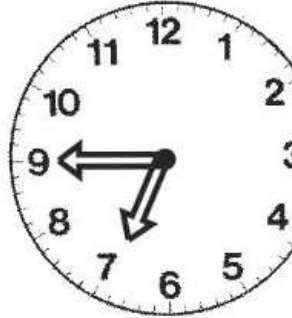
12:30 =

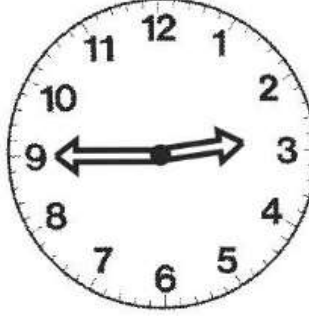
10:45 = पादोन - एकादशवादनम्

04:45 =

06:45 =

02:45 =

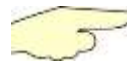
वासराणां नामानि / कालसूचकानि अव्ययपदानि

.....	प्रपरह्यः	शनिवासरः
.....	परह्यः	भानुवासरः
.....	ह्यः	सोमवासरः
सोमवासरः	अद्य	मङ्गलवासरः
.....	श्वः	बुधवासरः
.....	परश्वः	गुरुवासरः
.....	प्रपरश्वः	शुक्रवासरः

.....	प्रपरह्यः
.....	परह्यः
.....	ह्यः
गुरुवासरः	अद्य	शनिवासरः
.....	श्वः
.....	परश्वः
.....	प्रपरश्वः

सः शिष्यः।

सः

सः

सः

सः

एषः गायकः।

एषः.....

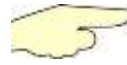
एषः.....

एषः.....

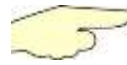
सा सरस्वती ।

सा

सा

सा

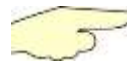
एषा गायिका ।

एषा.....

एषा.....

एषा.....

तत् वाहनम् ।

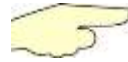
तत्

तत्

तत्

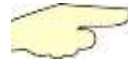
एतत् पुस्तकम् ।

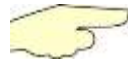
एतत्

एतत्

एतत्

बहुवचनम्

बालकः अस्ति।

बालकाः सन्ति।

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

बालिका अस्ति।

बालिकाः सन्ति।

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

नर्तकी अस्ति ।

नर्तक्यः सन्ति ।

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

विमानम् अस्ति ।

विमानानि सन्ति ।

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

अकारान्तः पुँल्लिङ्गः वेदशब्दः रामशब्दश्च

विभक्ति प्रथमा	अकारान्तः पुँल्लिङ्गः वेद-शब्दः			अकारान्तः पुँल्लिङ्गः राम-शब्दः		
	एकवचन वेदः	द्विवचन वेदौ	बहुवचन वेदाः	एकवचन रामः	द्विवचन रामौ	बहुवचन रामाः
द्वितीया	वेदम्	वेदौ	वेदान्	रामम्	रामौ	रामान्
तृतीया	वेदेन	वेदाभ्याम्	वेदैः	रामेण	रामाभ्याम्	रामैः
चतुर्थी	वेदाय	वेदाभ्याम्	वेदेभ्यः	रामाय	रामाभ्याम्	रामेभ्यः
पञ्चमी	वेदात्/वेदाद्	वेदाभ्याम्	वेदेभ्यः	रामात्/ रामाद्	रामाभ्याम्	रामेभ्यः
षष्ठी	वेदस्य	वेदयोः	वेदानाम्	रामस्य	रामयोः	रामाणाम्
सप्तमी	वेदे	वेदयोः	वेदेषु	रामे	रामयोः	रामेषु
सम्बोधन	हे वेद!	हे वेदौ !	हे वेदाः!	हे राम!	हे रामौ!	हे रामाः!

अन्ये अकारान्तपुँल्लिङ्गशब्दाः - राम, कृष्ण, सुर, खग (पक्षी), कर (हाथ), मूषक, अर्चक (पुजारी), तस्कर (चोर), नायक, मातुल, वृक्ष, कोविद (विद्वान्), सिंह (शेर), नृप, चिकित्सक (वैद्य), चालक, सर्प, विप्र (ब्राह्मण), इन्द्र, कूप, नारिकेल, गणेश, तडाग, केशव नाग, छात्र, अश्व, वैद्य, जनक (पिता), नर, वानर, मधुप (भौरा), सुत (पुत्र), पुत्र, काण (काना), गर्दभ, गायक, गज, कृपण (कंजूस), याचक (भिक्षुक), कृष्ण, मयूर इत्यादयः शब्दाः । एतेषां रूपाणि रामशब्दवत् चलन्ति ।

आकारान्तस्त्रीलिङ्गः रमाशब्दः लताशब्दश्च

	आकारान्तस्त्रीलिङ्गः रमा-शब्दः			आकारान्तस्त्रीलिङ्गः लता-शब्दः		
विभक्ति	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
प्रथमा	रमा	रमे	रमाः	लता	लते	लताः
द्वितीया	रमाम्	रमे	रमाः	लताम्	लते	लताः
तृतीया	रमया	रमाभ्याम्	रमाभिः	लतया	लताभ्याम्	लताभिः
चतुर्थी	रमायै	रमाभ्याम्	रमाभ्यः	लतायै	लताभ्याम्	लताभ्यः
पञ्चमी	रमायाः	रमाभ्याम्	रमाभ्यः	लतायाः	लताभ्याम्	लताभ्यः
षष्ठी	रमायाः	रमयोः	रमाणाम्	लतायाः	लतयोः	लतानाम्
सप्तमी	रमायाम्	रमयोः	रमासु	लतायाम्	लतयोः	लतासु
सम्बोधन	हे रमा !	हे रमे!	हे रमाः!	हे लता !	हे लते !	हे लताः!

एवमेव - शाखा, विद्या, संहिता, बालिका, लता, जटा, माला, शिखा, रेखा, कन्या, भार्या (पत्नी), बडवा (घोडी), राधा, सुमित्रा, तारा, कौसल्या, कला, बाला (स्त्री), निशा (रात), कन्या, ललना (स्त्री), इत्यादयः शब्दाः ।

अकारान्तनपुंसकलिङ्गः ज्ञानशब्दः फलशब्दश्च

	अकारान्तनपुंसकलिङ्गः ज्ञान-शब्दः			अकारान्तनपुंसकलिङ्गः फल-शब्दः		
विभक्ति	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
प्रथमा	ज्ञानं	ज्ञाने	ज्ञानानि	फलं	फले	फलानि
द्वितीया	ज्ञानं	ज्ञाने	ज्ञानानि	फलं	फले	फलानि
तृतीया	ज्ञानेन	ज्ञानाभ्याम्	ज्ञानाभिः	फलेन	फलाभ्याम्	फलाभिः
चतुर्थी	ज्ञानाय	ज्ञानाभ्याम्	ज्ञानेभ्यः	फलाय	फलाभ्याम्	फलेभ्यः
पञ्चमी	ज्ञानात्	ज्ञानाभ्याम्	ज्ञानेभ्यः	फलात्	फलाभ्याम्	फलेभ्यः
षष्ठी	ज्ञानस्य	ज्ञानयोः	ज्ञानाणाम्	फलस्य	फलयोः	फलानाम्
सप्तमी	ज्ञाने	ज्ञानयोः	ज्ञानेषु	फले	फलयोः	फलेषु
सम्बोधन	हे ज्ञान	हे ज्ञाने	हे ज्ञानानि	हे फल	हे फले	हे फलानि

अन्ये अकारान्तनपुंसकलिङ्गशब्दाः – मित्र, वन, मुख, कमल, पत्र, जल, तृण, गगन, धन, शरीर, गृह, कलत्र, गमन, दिन, पात्र, अन्न, नेत्र, पुष्प, उद्यान, सुवर्ण, सुख, वस्त्र, दुःख, आसन, ओदन, वर्ष, राज्य, सत्य इत्यादयः शब्दाः ।

द्वितीया विभक्तिः

बालकः	वेदः श्लोकः कथा	स्मरति	बालकः वेदं स्मरति।
-------	-----------------------	--------	--------------------------------------

अहम्	पत्रिका कविता पाठः	पठति	अहम् पत्रिकां पठामि।
------	--------------------------	------	--

सीता	फलम् अन्नम् मोदकम् चाकलेहम् रसगोलकम्	खादति	सीता फलं खादति।
------	--	-------	--

सः	पुस्तकम् स्थालिका चमसः दूरवाणी कूपी	स्वीकरोति	सः पुस्तकं स्वीकरोति।
----	---	-----------	--

छात्रः	विद्यालयः देवालयः कार्यालयः जन्तुशाला वाटिका	गच्छति	छात्रः विद्यालयं गच्छति।
--------	--	--------	---

पिता	काशी वनम् क्षेत्रम् गृहम् आपणः	आगच्छति	पिता काशीं आगच्छति।
------	--	---------	--

षष्ठीविभक्तिः

कर्णस्य गुरुः परशुरामः

.....
.....
.....
.....
.....

परशुरामः

द्रोणाचार्यः

रामकृष्णः

वसिष्ठः

बलरामः

आदिशङ्करः

शिष्यः

गुरुः

कर्णः

एकलव्यः

विवेकानन्दः

रामः

दुर्योधनः

पद्मपादः

परशुरामस्य शिष्यः कर्णः

.....
.....
.....
.....
.....

कौसल्यायाः पतिः दशरथः

.....
.....
.....
.....
.....

दशरथः

शिवः

पाण्डुराजः

अर्जुनः

वसिष्ठः

रावणः

पत्नी

पतिः

कौसल्या

उमा

कुन्ती

सुभद्रा

अरुन्धती

मन्दोदरी

दशरथस्य पत्नी कौसल्या

.....
.....
.....
.....
.....

भीष्मस्य माता गङ्गा

.....
.....
.....
.....
.....

गङ्गा

सुमित्रा

देवकी

पार्वती

कुन्ती

कैकेयी

पुत्रः

माता

भीष्मः

लक्ष्मणः

कृष्णः

गणेशः

कर्णः

भरतः

गङ्गायाः पुत्रः भीष्मः

.....
.....
.....
.....
.....

महर्षिसान्दीपनिराष्ट्रीयवेदविद्याप्रतिष्ठानम्, उज्जयिनी (म.प्र.)

(भारतसर्वकारस्य शिक्षामन्त्रालयः)

माध्यमेन सञ्चालिता प्रस्ताविता च राष्ट्रीयदर्शवेदविद्यालयः

महर्षिसान्दीपनिराष्ट्रीयवेदविद्याप्रतिष्ठानम्, उज्जयिनी (म.प्र.)

(भारतसर्वकारस्य शिक्षामन्त्रालयः)

वेदविद्या मार्ग, चिन्तामण, पो. ऑ. जवासिया, उज्जैन - 456006 (म.प्र.)

Phone : (0734) 2502266, 2502254, E-mail : msrvvpujn@gmail.com, website - www.msrvvp.ac.in